

Rehabeams raedt van Utrecht : behelsende de redenen der goede mannen van Utrecht ende patriotten des vaderlandts, waerom sy een request hebben over-gelevert aan sijn Excell. de grave van Horne

<https://hdl.handle.net/1874/210674>

4

REHABEAMS
RAEDT
VAN
UTRECHT,

*Behelsende de Redenen der goede Mannen van UTRECHT,
ende Patriotten des Vaderlands, waerom sy een Request
hebben over-gelevert aen sijn EXCELL:*

DE GRAVE VAN HORNE.

Rehabeams Raedt.

Zeeuw.

Goede dach Domine. Ik ben blijde dat ick u wederom sie. Laestmael te samen varende, hebben wy verscheyde discoursen gehadt omtrent Academische en Kerckelijcke saaken; nu wenste ick wel (aengesien ick gelove dat wy te samen sullen varen na Amsterdam) datje my yet verteldet aangaande de dingen die eenige jaren herwaarts, en nu in korte dagen hier tot Utrecht geschiet sijn.

Predicant. Om dat ick weet datje een goet Patriot sijt van ons lieve Vaderlant, soo sullen wy te samen wederom een soete praet maken als wy in het varen sijn. Stapt in de Schuyt. Wie hadde gedacht dat Utrecht soo gemackelijk soude van het Franse Jock en van de Arminiaense, Barneveltsche, en Witsche Regeeringe verlost worden, als ick hoorde dat nu geschiet: want sijn Excelentie de GRAVE van HORN heeft op Saterdagh, sijnde den 15. Nov. de E: Magistraat doen vergaderen en vergadert sijnde, in het Stadthuys aengeseyt, dat hy haer ontsloech van alle Regeeringe, en datse haar selven met de Regeeringe niet en soude bemoeyen, is dit niet gemackelijk: want dese twee veranderingen geschieden te samen sonder bloet-storting; en dat binnen drie dagen, de Franse Regeeringe was een Tirannische Regeeringe, en de Arminiaense was voor de Kerck en voor de goede Patriotten die het met de PRINS hielden onverdraaglijk.

Zeeuw. Ik weet wel dat de Franse Regeeringe was Tyrannisch; maar ik en van niet bedeneken, waerom de Politike Regeering was onverdraeglijk: want sy waren Gereformeert, en favoriseerde de Kerck en Kerckse-lieden, ook waren sy Lief-hebbers van goede Predicanten.

Predicant. Ik sal U E. contrarie tonen so klaar als den dach. Sy waren Gereformeert met de naam en niet metter daat, sy vervolgde de Kerck, en hatede de Kerckse lieden; en sy waren met een dootlijcken Haet ingenomen tegen de vrome en Godtsalige Predicanten die haar conscientie wilde quijten. Doch weynige goede uytgenomen. Ten eersten, sy waren maar Gereformeert met den naem, en in haar hert Arminiaens, Bernevelts, Wits, en Vyanden van sijn Hoogheyt de PRINCE van ORANGIEN, want die niet gequalificeert en waren, konden in de Vroedschap niet komen, en waar in sulje vragen bestont dese qualificaci? Hier in sy moesten eerst langen tijt in de Arminiaanse schuur gegaan hebben, en eenige Jaren in de Franschen Pruyt-Kerck, en dan konden sy gepromoveert worden tot de Regeeringe. Hierom sijnder in de Regeeringe gekomen de drie Somrens, en Doctor de Goyer, Borgemeester de Goyer, Overmeer, &c. Of sy moeste gebroeyt sijn in een Arminiaans nest, als Borgemeester Hamel en andere, of sy

moften vuyl en qualijk van de Predikanten en Kercken-raat hebben gesproken, of het Collegie de Scavanten, geholpen in hare Pasquillen te maken, en andere vuyle actien gepleeg. Hier door is het meerendeel gequalificeert geworden, by exempel, de Heer Steenberg, zijnde geweest Canonik van den Dom, en diensvolgens partje van de Kerck, sijnde gepromoveert tot die weerdicheyt, heeft in de eerste sessie geklaagt over de Predicatie van D. Lodensteyn. O bitteren vogel? Dit is die selfde die met de andere Lief-hebbers van de PRINS, soo veel Maanden tot Oude-water heeft gevangen geseten. De Muntmeester Reynevelt, alias Grynevelt, haddde hem seer bitter getoont in alle geselschappen tegen de Predicanten; daarom wiert hy den 12 May 1660. tot Vroetschap gepromoveert, en den 19 Julij was hy een van de vinnichste om D. Velden en D. Teelick uyt te setten. Hy wilde sijn qualificatie daar na in die sake noch bevestigen. Maar dat hy sijn qualificatie wat beter waar nam in de Munt, dat hy geen Stuyters sloeg, die in drie Provinciën verboden sijn, en geen Dukatonnen en Ducaten &c. die haar valeur en swaerte niet en hebben, hy soude beter doen, hierom is hy ook in de Staten-Kamer ontboden en louter over sijn faute doorgehaalt, maar de Heylige sijn algekomen om haar Was omtrent sijn Soon en sijn Dienst-maacht, des Soons vrijster. Ten anderen sy hatete de Kerck, sy benouden de sel den dan met Politike Commissarissen dan met verscheide Acten toe te senden, dan de Kerke haar handen te binden, soo datse niet konden doen haer Ampt, haar van Godt opgeleyt. Wilde de Kercken-raat yemant censureren, daar staken sy haar selven in, en traetende soodanige censure te verhindre: en dorste, door het ophitsen van D. Burmannus, de Kerckelijke acte doorschrappen, by exempel: de Student Malecoot hadde een aanstootelijk Corollarium in de Academie gedefendeert A. 1666 behelsende dat de Ghereformeerde Leeraars onvoorsichtelijck de Sociniaense dwalinge toestemde, alsoo seyden datter een vol e vergevinge der Sonden onder het Oude Testament was geweest. Dese op den 16 Junij verzoekende een kerckelijke Attestatie is eerst gehoort over een Corollarium &c. en daer over aen de vergaderinge vergenoeginge geven, met bekenenisse van onvoorsichtelijck die maniere van spreken gebruyct te hebben, is de selve hem toegestaen. Hier over was de geheele Stadt in roeren. D. Burmannus brengt dese sake aen de Professoeren, daar hy met overstemminge in absentie van sommige de saecke alsoo wist te bestieren, dat hy selfs met Mathæus, Mansvelt, en Grevius, wort gedeputeert om aen de E. Magistraat te klagen tegen de Kercken-raat, daar hy selfs een lit van was. De Carte'aense Professoren hadden alleen belast van mondeling te klagen over de Kercken-raet. Maar Burmannus met de sijnne keuren op haar eygen Authoriteyt, een schriftelijke klachte in, die voor de Professoren nimmermeer en was gelessen: en alsoo misbruyckten hy als een Doeg, de authoriteyt van de Academie, om het recht van de kerck aen de Politike over te dragen. Dese Doeg en ruste niet, of dese acte wiert met geweld tegen dank van de kerck uyt last van de

de Magiftraat door den Cartefiaansen doch niet Prince Secretaris Nieuftadt nuyt gedaan met dese woorden op de kant fchrijvende: dese regulen fijn by my o dergefchreven door ordre van de Ed: Heeren voorin. Vroetfchap door geflagen en geroyceert den 29 April 1667. I. Nieuftadt ongehoorde fake; indien de kercke goede Predicanten hadden beroepen, die rejeeteerden fy, alleen om datfe Godfalfigh waren, en die daar in deftige Gemeentens beroepen fijn, foo fijn gerejeeteert, A. 1664. Salden tot Delft, D. Grebber tot Rotterdam, D. Groen tot Heufden, D. V Vitfius nu Predicant tot Leeuwaerden, D. Leydecker van aerden, Ter Smitten, en nu onlanghs ten tijden der Fransen D. de Ryp van VVoerden, alle mannen van goede getuygeniffe. Sy willen liever de Kercke jaren en dagen ledich laten, eer fy toe willen ftaen een foodanigh Leeraar, van de welke fy niet verfekert fijn dat haar na de fin fal Prediken, daar fijn meer als anderhalf jaren gepaffeert dat D. de Ryp is beroepen, maar het is te vergeefs, al is dat de Kercken-Raedt feer instantelijk de approbatie heeft verfocht, nu en dan hebben fy met geweld tegen fin van de Kercke sommige foeken in te dringen: alfoo is D. Burmannus met een Politike acte, in de Kercken-raet gefonden van date den 23. Mey 1663. in de Gemeente tot Utrecht ingedrongen, en A. 1667. den 4. Aug. verfoeckt de Magiftraat van het Synode tot Utrecht, fonder kenniffe van de E: Kercken-raat dat fy met geweld een Leeraar by leeninge de kerke soude opdringen. In de Synode waren 9 ftemmende predicanten, de drie van Utrecht moften buyten ftaan; Maar D. Rodenborch, D. Aitzema, Ioh. Teckman, D. Flaman, D. Bosch, en D. Coets-vel te voren van de politike over-ret sijnde, ftaan dit toe, en verkiefen I. Teckman tot leen-predikant; die dote Godlofe en geweldige leeninge aanneemt: Maar door de voorfienigheydt Godts wiert dit niet te effecte gebracht, indien een Leeraar in kranck bedde fijn Ledematen aansprak tegen haar gevoelens, daar over gingh de Uyterfen *Doeg* al wederom klagten doen by de Academie en door de Cartefiaanse Professoren by de Magiftraat D. Nellefteyn hadde aangesproken de Student Fuyck over de twijfelingh van God. Fuyck daacht daar op 1668 den 3 Junii de Predikant Nellefteyn in de Academie om daar wat te seggen, dat hy onlanghs voor het sieck bedde gedaan hadde. D. Fuyck wert daar over aangesproken van de kercken-raat; waar over de Cartefiaanse Professoren al wederom clagen door het aanrifen van D. Burmannus aan de Magiftraat die A. 1668 den 6 Julii een politike acte in de kercken-raat fent verbiidende aan haar fulcke aanspraack aan de Studenten meer te doen. Maar de kercken-raat heeft daar tegen den 6 Julii reverentelijk een Remonstrantie ingelevert, bewijfende dat haar foodanige aanspraack toequam.

Maar dit was al water gedorst. De Cartefianen hadden het oor van de meefte Heeren.

Ten derden, de politijken hatedese de kerckse lieden in voorige tijden, als de Ledematen een request in leverde, foo wiert by gefet datfe Ledematen waren

waren van Gods kercke; maar dat moeste nu daar uyt blijven, wilden sy eenige hoop van avansment hebben, indien twee te samen sollicitteerde, een Kerkxman, met een losse vogel, soo moest de Kerkxman wijcken; sedert het Jaer 1649 zijnder 31 in de Vroedschap verkosen doch onder alle is niet een Ouderling verkosen, zijn dat liefhebbers van Kerckse lieden! wat magh doch de reden sijn waerom sy geen kerckse lieden in de Regeringh hebben gevordert! de Reden is dese. De kerckse lieden sijn a tijt PRINS gefint geweest, en sy vreesden, indien dese aan het Roer quamen dat dan den PRINS metter tijdt tot Stadthouder soude gecosen worden, en dan souden sy niet meer als Souveraine de Gemeente kunnen bengelen. De kerckse lieden conde niet een amptje krijgen, maar die waren al voor losse lieden: soo dat sommige denckende hoop te hebben om met ter tijdt aan de Regeringe te komen, hebben geweygert aan te nemen het Ouderling^h en Diaconschap: want dat beyde maeckte haer tot de Regeringe in haeriel: indien eenige kerckse lieden over lang ampten gekreegen hadden, eer de Regeringe bedorven was, soo benouden en bekortte sy deselve op veelderhande wijfen. Een Cartesiaens Professor ontfing 's Jaers 2 of 3 duysent guld. Maer een goet Kercks Professor most hem s' Jaers met 800 guld. en quade betaling laten vernoegen.

Ten 4. de politiken hebben haer vinnig en groufaem aen gestelt tegens de Vrome Leeraren, A. 1660 den 19 July hebben sy sonder eenige reden te geven twee Princen en Zeense Predicanten D. vande Velde nu Predicant tot Middelborgh en D. Teelinck nu tot Campen met krijgsmacht, en met onkosten van ontrent 80000 guld. binnen 6 uren uyt de Stadt geset met soodanigen acte.

De Vroetschap der Stadt Utrecht, heeft om Redenen haer daer toe moveerende geresolveert dat de persoon van D. A. vande Velde en D. J. Teelinck op huysden voor 6 uren na noen uyt dese Stadt en Vryheydt van dien sullen hebben te vertrecken; sonder daer weer in te comen oppene van Bannissement, en dat dit aenstonts door een Stads Deurwaerder haer sal worden geïnfinueert, Relateerende na behooren. Actum den 19 Julij 1660.

Onderstont

A. van Nypoort,

Dese Leeraars sijn evenwel geweest vrome en Godtsalige Leeraers; die daerom oock van de kerckenraedt, bestaande ontrent uyt 50 Mannen dusdanigen attestatie hebben bekomen.

D. Abraham vande Velde en Iohannis Teelinck, Dienaer des H. Evangeliums binnen Utrecht, onsen waerde medebroeder, heeft sich gedurende den gaantschen tijdt sijnes dienst onder ons in sijn leven en wandel exemplaeer stichtelijck gedragen, gesont in de Leere der Waerheyd die na de Godtsalicheyt is, en

in alle deelen van sijnen dienst seer getrouw en yverigh, met groote betoninge van Geestelyke kracht, in onderwysinge vermaninge, bestraffinge, waerschouwinge en vertroostinge naer gelegentheit; en is noyt van eenigh Collegie so veel als ons bekend is, aen syn E. persoon of by de kercken Raedt ofte andere kerckelycke Vergaderinge eenige beschuldinge of aenklachte over syn E. gedaen. Actum in onse Consistoriale Vergaderinge presentibus Diaconis den 19 Iuli 1660. Binnen Utrecht.

Onderstont uyt de naem en last van de voorgemelte Vergaderinge.
ARNOLDUS TECKMANNUS.

Præsib. scriba.

Hemelen Aerde wierde beweegt om dese attestatie wederom te doen intrecken: maar door Godts genade heeft sy stant gehouden. Wat hadden sy mogt gy dencken tegen D. vande Velde! dat hebben sy nimmermeer geseyt: maar nae giffinge waren dese wel de redenen D. vande Velde als oock D. Telinck was een groot lief hebber van sijn Hoogheyt en daarom seyde hy menigmael in sijn Predicatie, dat Godt het Nederlant noch straffen soude over de ondanckbaerheyt tegen het Huys van Oranje bewesen.

Ten anderen hy hadde geprediekt en geschreven tegen de Canonicken, dat sy soo ledigh gaende, die goederen die te vooren uyt den Gods dienst waren gemaect, niet en mochten gebruycken.

Ten 3. hy leerde dat het Verbont was gebroken met Vranckrijk, doen wy Vrede maecten met Spanjen: daarom seyde hy menigmael dat ons dat Verbont breken soude opbreken, en specialijk seyde hy menichmael van Munster, om dat daar de Vrede gemaect was, dat ons het quaet oock uyt Munsterlandt soude komen.

Wie siet niet dat die Mannen hier in als door een Prophetische geest hadden gewaerschout. Ten 4 bestrafden hy alle oock sonder aansien alderhande sonden. Dese en diergelijke redenen sijn de oorsaken geweest, soo men meent, van de uytsettinge. Maar waarom D. Teelinck is uytgeset en kan ick niet weten. Hier van heeft de Gemee te den 17 Nov. 1673. nu sijn Hoogheyt is meester geworden, een Request aan de kerckenraedt ingelevert, versoekende hare uytgesette Predicanten wederom in te mogen roepen. Hadden sy de sloutheyt gehad, sy soude D. Voetius en andere Predicanten oock wel uyt geset hebben, maar sy vreesden met Herodes het Volck, daarom dreven sy dese Predikanten uyt na het Bacchus feest van kermis: vreesende datter oproer mochte komen onder het Volck. Indien ik ul. wilde vertellen de smaatheden, die sy de Vrome Leeraars in eenige Jaren hebben aangedaen, ick soude een kleyn Boeckje kunnen beschrijven, maar de tijdt konde noch komen, dat ik u die vertellen soude. A. 1660. den 24 Julii hebben sy de Predikanten een reglement voor geschreven van soo en soo

te prediken: en dat reglement moſte alle nieuwe aancomende Predikanten ondertekenen even als het eeuwigh Edict, en dat reglement luydt aldus.

1. *Dat de Dienaren des Goddelyken Wooris in de Stadt, Steden, en Lande van Utrecht, als nu ſtaende, ende die daar noch beroepen ſullen worden, in 't prediken, Catechiſeren, en kerckelycke Vergaderingen niet en ſullen vermogen af te wycken van 't geene geresolveert ende gedefinieert is, in de Synode Nationael deser Vereenigde Nederlanden, A. 1618 en 1619 tot Dordrecht gehouden; niet alleen in 't geene de Leere is raeckende, maar oock de Kercken ordre aldaer beraemt, en by ons goet gevonden ende gearreſteert, en beſonderlyk van het 28. 37. 55. ende 67. Artikel van de voorscheve Synode, ſpecialyck die den Sabbath ſijn concernerende.*

2. *Item dat ſy haer ſullen hebben te wachten van te censureren, of in 't prediken, of Catechiſeeren te taxeren, of te tegen te ſpreken, ſaken, de politie, of Regeering, of oock den ſtaet der Capittelen, ende der ſelver Goedoren rackende.*

3. *Dat de gene die de voorschreven Articulen ſal comen te overtreden, by de Regeerders, daer des behoort, of te in Juſtitie gecorrigeert ſal worden, naer exigentie van ſaecten.*

4. *Dat de Predikanten, die voortaan in de kerckendienſt aengenomen ſullen worden, voor haar admiſſie, dese Articulen ſullen hebben te ondertekenen, ende in kas van weygeringe van den dienſt in dese Provintie af gehouden worden. Gedaen ende gearreſteert tot Utrecht den 24 Julii 1660.*

Ick wil hier ophouden en u ook tijdt geven om te ſpreken.

Zeeuw. Hoe handelen de Politiken ontrent de Academie?

Predicant. De vrome Professooren wierden gehaat; en niet als door dwangh geavanceert. D. Voetius wiert in negentien jaren maar eens Rector Magnificus, doch Burmannus wiert het ſelve tweemaal in ſes jaren, en altyt Aſſeſſor. D. Nethenus een vroomen Godſaligh Professoor menighmael Ouderlingh geweest sijnde, wiert A. 1662. met een kleyne overstemminge afgeſet om dat hy tegen de Canonicken geſchreven hadde; en in die afgeſette plaats liet hem Burmannus beroepen! niet eens onderſoeckende of D. Nethenus wettelyk of onwettelyk was afgeſet. Soo onfatſoenlyk is D. Burmannus gekomen in kercke en Academie; En om dat hy dit wel weet, daarom hadde hy ſijn ſtem gegeven aen die van Gouda om aldaar beroepen te worden tot Predikant, al iſt dat hy nu den 18 Novemb. 1673. als een hoogh van God verlichten Leeraer beroepen sijnde, uytvlucht neemt, van dat hy dat beroep toegestaan heeft doen het Frans was; en nu Prins sijnde niet verbonden is.

Maar vele oordelen dat ſijn ſaken nu ſlechter ſtaen als by de Franſen. Doe het ter ooren van de Gemeente quam, dat hy beroepen was, ſoo was onder de Gemeente een groote vreughde. De lieden ſeyde, verlost te worden van het Franſe en Arminiaanſche Iock binnen drie dagen, en daer en boven de kercke en Academie geſuyvert van dien roerwinck, die kerck en Academie in eenige jaren ſoo

beroert heeft is een groote saecke, want de kerck en Accademie heeft gequijnt onder desen dwinglandt, en onder sijn Cartesiaense en Cocceaense Dwalingen, waer mede hy kerck en Accademie (gestijft sijnde van de witse Magistraet) heeft vervult, daerom seyde eenige Predikanten in het Classis van Gouda, doen sijn beroep wiert geapproveert, datse soodanigen beroepinge niet konden approberen, als wetende wat twist en tweedracht hy in de kerck en Aeademie tot Utrecht hadde verweckt, en sy dede daar by in plena Classe, datse versiekert waren dat de Gemeente seer blijde soude sijn, indien hy de beroepinge mochte comen aan te nemen. Indien een Professor iets defendeerde, dat de Cartesianen niet aan en stont, soo en wilde de Politiken, door aanrifsinge van D. Burmannus, soodanige disputen niet laten voortgaan: en daarom hebben sy sonder eenige redenen tweemaal het Disput van D. Essenius doen ophouden, al ist dat de helft der Professoren oordeelden dat de disputen behoorden voort te gaan, en D. Mareus een van die twee disputen tot Groeningen soo van woort tot woort heeft laten de enderen. Maar de redenen hadden geen plaats.

Zeeuw. Hoe hebben de Politiken sijn gedragen ontrent sijn Hoogheyden den Prince van Orangien.

Predikant. Die hebben sy geacht als haren voetwis: want sy seyden datse selfs Prins en Souverainen waren. Die de Prins eenighsins prees, was inhabel om oyt ofoyt in de Regeringh te komen. Wat hadde Hendrik Quint gedaen (welckers Voor-ouders langen tijdt in de Regeringe hadden geseten) dat hy tot de Vroedschap niet wiert gepromoveert, als dat hy te grooten Princen en kerckxen man was, en dorste dat in quade tijden belijden. Men spraek over al lebbich van sijn Hoogheyden. Doen de wijn-koper Velthuysen Sergeant wiert, en sijn maaltijt gaf, dorst den Doctor Velthuysen seggen: *hij achte sijn Hoogheit soo veel, als sijns Moeders afgevaegden besem die achter de deur staet* als een ander Officier, die nu mede gerekent heeft, sijn maaltijt gaf, soo brachte hy aan de Capiteyn Mansfelt een glas op sijn Hoogheys gesontheit; soo dorste die Capiteyn, ten tijde van die bloedigen Oorlogh met Engelandt, vragen: meent ghy sijn Hoogheyden den Hartogh van Jorck? En doen hy seyde ick meen sijn Hoogheyden den Prince van Oranje; soo settede hy het glas neer en wilde het selfde niet drincken. Dese twee staaltjens wil dese Officier met Ede bevestige des noots sijnde. Dese dingen hebben soo lange genoteert, tot dat eyndelijk is uytgecomen, dat eeuwich Edict tot uytfluytinge van sijn Hoogheyden, en sijn nakomelingen ten eeuwigen dagen: luydende als volghet.

Dat ick oock niet en sal gedogen, maer met alle viguer ende mogelijke middelen weeren, dat over de Provintie van Utrecht t'eeniger tijdt een Stadthouder werde aengestelt, ende dat ick het Stadt-houder Ampt in alle sijn deelen eeuwiglijck sal houden voor gemortificeert, gelijk ick oock noyt gehengen of gedogen sal, dat van nu voortaan eenigh Militair persoon, 't zy by forme van

dispensatie of onder eenigh ander pretext, hoedanigh sulcx oock soude mogen wesen, in eenige van de drie Leden van de Staten deser Provincie sal worden geadmiteert voor en al eer hy sijn Militaire charge effectivelijck sal hebben afgeleyt.

Ja sy besloten oock, dat voortaan niemant in de Vroedschap soude komen, of hij moeste soodanigen Eedt presteeren: is woorders verstaen dat alle ende een ider van de Heeren die nae desen tot Raden in de Vroedschap sullen worden gelegeert, alvorens tot de selve geadmiteert te worden, gehouden sullen sijn de selven Eedt te doen.

De Heeren die dit Eeuwigh Edict tot uytuytinge van sijn Hoogheydt hebben gemaect, sijn dese.

Jacob Splinter, Johan van Kuilenborgh, Henrick van Merkerck, Dirck de Goijer, Nicolaes Hamel, Cornelis van Beeck, Reinier Feit, Nicolaes van Solingen, Cornelis van Reijen, Rudolph Tinthof, Paulus Hurnius, Jacob van Dinteren, Cornelis de Goijer, Johan van Suilen, Adriaen van Heurn, Cornelis vander Woert, Antoni van Mansfelt, Jacob vander Dussen, Everhardt van Sypestein, Dirck van Steenberg, Lambert van Velthuisen, de Heer Gerardt van den Helm was niet present vermits sijn indispositie, doch liet weten dat volcomen ja overbodig geresolveert was daar toe.

Gelijck oock naderhant Jacob Liestink heeft getekent mits hem beloofd wiert den ontfangh.

De Heeren die na den gemaecten Eedt in de Vroedschap sijn gecomen en den Eedt mede gedaen, sijn dese, Antoni vander Nypoort, Aernout vander Lingen, Hendrick van Suylen, Dirck van Ratingen, Peter Both vander Eem, Gerard van Bronckhorst, Jacob Martens, Willem van Someren, Wyer van Overmeer, Aernout van Kerkracht, Ie is van Wijck, VVouter van Nellessteyn, Frederick van Beck, Anthoni van Middelcoop.

Doen men dit Eeuwigh Edict soude besweren, most eerst Doctor Velthuisen in de Vroedschap geholpen sijn; en die konde daar in niet comen, of sijn Broeder moste daar eerst uyt sijn; Daarom men bedenct een Financie-Camer op te rechten, en daar maaktmen de Broeder Secretaris op een tractament van 3 duysent guld. behalven de extraordinaire Emolumenten. Nu was de plaats vacant. De Heeren hebben wel gefinanciert. Een Secretaris hadde op valsche Acte van verscheyde Cantoren te samen gelicht. 43801-17-7. en dese raackte met een Bannissementje vry. Ider Financier wiert toegeleyt een tractement van vijftien hondert guld. behalven andere Emolumenten. Dit Eeuwigh Edict schreeuwte tot Godt. Hadde nu D. van de Velden eens mogen Prediken tot Utrecht, hoe soude hy nu de ondancckbaerheydt van Nederlandt ontrent het huys van Oranje hebben uytgeroepen? maer om daer geen noodt van te hebben, soo hadden sy hem uytgejaegt, met poene van Bannissement, indien hy hadde wederom

derom gecomen. Daar en wort geen Schelm of Dief gefententeert en uytgejaegt of men hoort hem, en men feyt hem daerom wort gy alsoo geftraft. Maer dese twee Princen Predikanten en sijn nimmermeer gehoort, en haer is nimmermeer aangefeyt daerom sijt gy u t-geset. God heeft oock na dat uytsetten dese Stadt als gevloeckt, en alles is dese Stadt tegen geloopt.

Zeeuw. Segt my eens hebben de Politiken wel getrouw geweest ontrent des Landts middelen?

Predikant. Als ymant ontfangen wiert soo was hy by na Rijk genoeg voor al sijn leven: doch de goede niet te na gesproken. Afsinen laft ontving om een tonne Gouts te negotieeren, soo nam men maer 50 ofte 60 duysent gulden op, en soo veel quam der maer ten Cantoor, en de reste wiert op onbekende namen belijdt, en daer van moeste 't Landt de renten betalen; en den ontfangen tardeerde met sijn laeste restant rekeningh soo langh, tot dat hy uyt de renten dat geheele capitaal hadde over gewonnen. Dit hebben goede Borgemeesters in geselschappen selfs vertelt. Den Ontfangen *als van Wijk*, sijnde geweest in de Regeeringe, is by slot van Rekeninge te kort gekomen, vijf tonnen Gouts en een halve een tonne meer als aen de France tot Brant-schat is gegeven en niet een gulden is daer op betaelt tot den huydigen dage. Hierom en daerom moeten nu de arme Borgers sulcke sware Schattingen geven, te weten 2 gulden voor een ton dun bier, een Rijxdaelder voor een Mudde weyt, dat sy voor de komste der Francen al op 4 gulden hadden gebracht. VVat dunckt u, hebben de Borgers niet reden genoeg, om over haer Regeerders te klagen, en een Request aen sijn Excellentie den Grave van Hoorn over te leveren.

Zeeuw. Ick heb oock wel gehoort, datse goet cier in de Stadts-kelder maecten, en datse een goede Somme daer op sette als ymant in de Vroetschap soude komen.

Predikant. Als een plaetse vacant was, die binnen drie weken wederom moest vervult worden, soo begont men terstont daar op gelagen te setten op kosten van die verkoren soude worden. Doe de Tollenaar C. ylenborch over eden was A. 1670 den 19 Novemb. *Wouter van Nellestein*, heeft aan Drinck gelagen in de Stadts-kelder betaalt drie hondert en in de tseventig gulden; waar van den goeden Heer onlangs seyde dat hy de Renten van dat Capittel niet gevordert hadde. Dit sijn maar staaltjes.

Zeeuw. Hebben de Regeerders haar ook wel verreyckt over de geestelijcke goederen?

Predikant. Ia veelsins de Regeerders van de Stadt hadden haer toeren van de Capittelen, en de gebruyecten sy tot haar particulier profijt, sy gaven de proven of aan haar Soonen of Vrienden, of vereoften die voor een goede prijs, en staaeken het geldt in haar particuliere beursen. Hoe soude men 't ghemeene beste connen ontlasten, in desen soodanighe toeren en vervalte plaetsen wierden

977 5/15

tot het gemeene beste geimployeert. Nu betaeltmen ten deele de predicanten en professoren uyt de Accysen, en gemeen Lants middelen: VVaarom konnen sy en andere niet betaelt worden uyt de geestelijcke goederen. Indien dit geschiede, hoe soude de arme gemeenten connen ontlast worden! Een Heer van de Commanderyen van het Duytsen-huys treckt des jaers van die goederen meer alstwintig-duysent gulden, men souder by na de kerck en Academie van soodanig eens Heeren tractement konnen onderhouden, en dese Stadt is opgepropt van de geestelijcke goederen, waer door de arme gemeente konde ontlast worden. Och dat sijn Excellentie de Grave van Horne hiet van eens wel wiert geïnformeert: och dat sijn Excellentie dit eens gekofde met hulpe van sijn Hoogheydt te overleggen en te Reformeeren. Hoe soude de gemeente bidden voor het lang en zalig leven van sijn Hoogheydt en sijn Excellentie. Wy bidden en smeeken met tranen in onse ooghen u Excellentie, dat u Goedertierentheydt gelieve dese saecke in rijpe Deliberatie te nemen, en ons te helpen aen goede Princen Regeerders, en door dese middel aen ontlastinge van de arme en gedruckte gemeente. Men heeft altijt de gemeynthe soecken te blinthecken, en eenige weynige Theologanten opgemaect, die quanshuys het misbruyck deser goederen soude justificeren. Daarom gaf men eens een Theologant voor een favorabel Advijs veertien hondert guldens, en een ander Leeraar voor een dusdanigen Dedicatie hondert Rijk-daelders. Sijn die goederen gegeven om niet daer voor te doen: Sijnse niet gegeven *ad curam animarum*, tot *sorge der zielen*? Maar karossen, knechten houden, en Hoeren daar op te houden, en lekkerlijck daer van te leven, is dat het rechte gebruyck deser goederen? Soude niet berer sijn datmen kerck en Academie daer op hielt, en de rest tot het gemeene beste imployeerte om de arme gemeynthe te ontlasten, volgens 't loffelijcke Exempel van de andere Provintien. Dunckje niet Zeeuw, dat de aensienelijcke Borgers siffilante redenen hebben gehad om te klagen, en by request haar klachte met onderschryvinge over te leveren: Sy volgen hier na 't loffelijcke Exempel van de Heeren Edelen die voorleden Eeuwe een Request aan de Gouvernante van Spangien hebben overgelevert tot verlichtinge van de Placcaten en lasten.

Zeeuw. Ick en hebbe niet godacht dat het also tot Utrecht toeging: Maer nu justificeere ik alle die tekeners, en vertrouwwe dat Godt haer sal segenen.

Predicant. Ick hoore dat de andere partye een contrarie Request willen inleveren: maer ick gelove qualyck, dat sy dit sullen durven doen, om dat haer sake soo schorft is alsje hier behoort hebt. En indien sy haer mochten reppen, soo sullen genige lief-hebbers saecken van dusdanige onderdrucking voor den dach brengen. Maer dit sy nu genoeg. Vaart wel.